

Ljudske univerze praznujejo - Tedni vseživljenjskega učenja in Parada učenja vabijo k pridobivanju znanja

Možnost, da se "ukážeeljino delavstvo" izobrazí, o(b)staja že več kot sto let

Spoznanje, da se je treba učiti vse življenje, ni od včeraj. Ljudske univerze so se začele po svetu ustanavljati že pred več kot sto leti, na Slovenskem pa smo stoletnico prvih treh obeležili lani. Zveza Ljudskih univerz Slovenije je jubilej pospremila z monografijo Sto let, je znanja.

JANA KREBELJ

Prve Ljudske univerze (LU) oziroma visoke šole v Mariboru, Celju in na Jesenicah so vzniknile iz potrebe, da bi širili zavešč in kulturo med "ukážeeljnim delavstvom". Te jubilejske ustanove so izvajale posamezna predavanja in skrbela za različne izobraževalne, kulturne in druge vsebine, so v skupnem prispevku v monografiji zapisale **Leonida Brezovec** (vodja izobraževanja na LU Koper), **Alenka Grželj** (nekdanja direktorica LU Koper) in **Tina Bazjak** (vodja LU Postojna, ki deluje kot območna enota Zavoda Znanje).

Prilagajanje vsakokratnim potrebam v družbi

Predavanja so izvajali ugledni predavatelji različnih strok, začeti pa so bili za vodstva teh ustanov vse prej kot lahki, so navedle. "Kljub plemenitemu poslanstvu so se poleg spremenljive naklonjenosti oblasti soočale s prostorskimi in finančnimi težavami, v določeni obdobjih pa je njihovo delovanje zamajala tudi slaba udeležba. Že takrat so se, zanimivo, srečevali s podobnimi težavami, kot tarejo LU še danes. Toda za LU bi lahko veljalo reko, da pridigar ne neha pridigati, ko ga ne poslušajo. Nasprotno. Vedno znova so našle možnosti in nove poti, oblike za ozaveščanje in izobraževanje."

"Tako na strani države kot lokalne skupnosti in podjetij je velika potreba po tečajih slovensščine v okolju, saj se morajo tuji delavci naučiti našega jezika. Res bi bilo treba spodbujati mlade, da se vpisujejo na študij slovenistike, saj je to po mojem poklicu prihodnosti."

DR. TINA ROŽAČ

direktorica Ljudske univerze Koper

Prvi računalniki: Ljudska univerza, tedaj Delavska univerza, je prva v Istri začela z množičnim računalniškim usposabljanjem, predvsem za podjetja. Fotografija iz arhiva LU Koper.

LU na Slovenskem njihovo glavno vodilo, poudarjajo avtorice prispevka. Danes v Sloveniji deluje 34 ljudskih univerz. Večina je povezana v dve krovni združenji: Zvezo Ljudskih univerz Slovenije in Združenje izobraževalnih in svetovalnih središč Slovenije. Na območju Primorske lahko prve zametke Ljudske univerze najdemo že leta 1905 v Trstu, ustana-

"Začelo se je z opisnimenjenjem recimo za tiste, ki niso uspeli za-ključiti redne osnovne šole. Takšnih je bilo precej več kot danes; šlo je predvsem za starejše ljudi, danes pa osnovno šolo pri nas končuje dosti mlajša populacija, predvsem tisti, ki imajo težave v redni osnovni šoli, velikokrat zaradi jezika," eno od poslanstev Ljudskih univerz tako nekoč kot danes opisuje direktorica LU Koper dr. **Tina Rožáč**. Že od začetka njihovega obstoja na Ljudskih univerzah potekajo tudi razna usposabljanja za poklic, a se je tudi tu številno slušateljev precej zmanjšalo. "Včasih je imela srednja šola tudi po 800 ljudi, zdaj pa jih je nekaj čez sto," Tina Rožáč pojasnjuje za LU Koper, ki sicer pokriva vse štiri istrske občine.

Znanja prihodnosti: od slovensščine do tehnik za premaganje stresa

Delo Ljudskih univerz je razvejano in še zdaleč ni omejeno le na zaključevanje formalnega izobraževanja. Strokovni sodelavci so ves čas v iskanju vsebin, ki jih potrebujejo ljudje in podjetja v okolju, kjer delujejo. Ko so se v 80. in 90. letih prejšnjega stoletja pojavili računalniki, so Ljudske univerze organizirale številne računalniške tečaje. "Ljudje so dobili računalnik v službo in niso vedeli, kaj početi z njim. Enako je bilo in je še vedno tudi ob pojavu novih računalniških programov. Excel, na primer, je program, ki je neprestano aktualen, ker je zahleven, čeprav je videti preprost," o tečajih, s katerimi ljudem hitro prikažejo na pomoč, pravi direktorica. V preteklosti so bili popularni tudi programi za prosi čas, kot so tečaj šivanja, krojenja, plesa ... "Jezikovni tečaji pa so stalnica in so tudi danes zelo obiskani. Sploh slovensščina. Tako na strani države kot lokalne skupnosti in podjetij je velika potreba po tečajih slovensščine v okolju, saj se morajo tuji delavci naučiti našega jezika. Res bi bilo treba spodbujati mlade, da se vpisujejo na študij slovenistike, saj je to po mojem poklicu prihodnosti," opaja.

Usmeritve, kakšna izobraževanja naj ponudijo in kakšne so kompetence prihodnosti, Ljudske univerze iščejo v sodelovanju z Andragoškim centrom Slovenije pa tudi z lokalnimi skupnostmi, organizacijami in podjetji v svojem okolju, saj prav lokalno okolje najbolj pozna potrebe svojega prebivalstva. "Smo fleksibilni in lahko v zelo kratkem času organiziramo tečaj po meri potreb, ki jih najdemo," o rezultatih takšnega povezovanja v skupnostih, kjer delujejo LU, pravi koprška direktorica. In katera znanja so trenutno najbolj ključna? Poleg znanja slovensščine je treba krepiť digitalne kompetence ljudi, zlasti obdobje covid-a pa je okrepilo zavedenje, da je treba razvijati in ponujati programe za soočanje s stresom, krepitev duševnega in siceršnjega zdravja, razvijanje dobrih odnosov. Vedno so aktualna tudi marketiška znanja, znanja prihodnosti, našteva. Spodbudna novica je, da se s povpraševanji po programih za krepitev zdravja na Ljudske univerze obračajo tudi podjetja. "Podjetja zelo skrbijo za prenos znanja. Vedno več se jih obrača na nas in vidi se, da jim je mar za zaposlene, ne samo v strogo tehničnih pomenih izobraževanja, ampak tudi kar se tiče zdravja na delovnem mestu."

Država bi morala vložiti več v izobraževanje odraslih

Znanje je dandanes tudi odraslim na voljo na različnih nivojih; zasebni ponudniki ponujajo različne tečaje in programe, ki pa si jih vsakdo ne more

Prav prilagodljivost in hitro odzivanje na spreminjajoče se potrebe družbe je te ustanove za izobraževanje vseh generacij, predvsem pa odraslih, pripeljalo v sodobni čas. Odzivanje na izobraževalne potrebe ljudi in potrebe širšega (lokalnega) okolja je bilo že vse od prvih zametkov

vijanje Ljudskih univerz, predhodnic danasnjih, pa se je tod začelo šele po drugi svetovni vojni, konec 50. oziroma v začetku 60. let prejšnjega stoletja. Nekatere so se pozneje združile, tako da danes delujejo v Kopru, Sežani, Ilirski Bistrici, Postojni, Ajdovščini, Novi Gorici in Tolminu.

Konec 70. let so bili zelo obiskani tečaji slepega tipkanja (fotografija iz arhiva LU Koper).

Tečaj za voditelja čolna, 90. leta.

privoščiti, saj gre za tržno dejavnost. "S plačlo 1000 evrov si težko privoščiš še plačljiv tečaj, zato bi bilo prav, da država boljše poskrbi tudi za te stvari," se omejuje, ki marsikomu pre-

prečujejo, da bi se intenzivneje vseživljenjsko izobraževal, zaveva direktorica kopsrke LU. Ljudske univerze, ki jim uspeva organizirati tudi nekatere za uporabnike brezplačne tečaje, si še posebej prizadevajo k izobraževanju pritegniti ranljive skupine: "Naše poslanstvo je, da smo dostopni za vse, in s tem namenom se skušamo približati tudi ranljivim skupinam. To so recimo brezposelni, tujci, osebe, ki niso uspele rednega šolanja."

Eden od ciljev ljudskih univerz je dostop do znanja omogočiti vsem, tudi tistim, ki bi si težko izobraževanje drugače težko privoščili.

Ovira, da bi bili še bolj dostopni vsem, je način financiranja njihovih dejavnosti. Sredstva pridobivajo na razpisih, kar pomeni, da je neka vsebina lahko brezplačna, ko se razpis izteče, pa postane plačljiva. "V Zvezi ljudskih univerz Slovenije se zavzemamo, da bi država izobraževanje odraslih - vsaj javno veljavne programe - financirala sistemsko in ves čas," izpostavlja Tina Rožac. "Sedanja ureditve ni dobra za nikogar. Absurd je, da država ne financira programov, marsikje v tujini je to bolj urejeno." Vseeno kot veliko pridobitev izpostavlja, da država financira javno službo, česar pred leti ni bilo. V javno službo sodita program osnovne šole za odrasle in svetovalna dejavnost, tako da imajo lahko ljudske univerze več uporabnih svetovalcev za izobraževanje odraslih ter prepoznavanje učnih, izobraževalnih in drugih potreb ljudi v svojem okolju.

Začeli so se 28. Tedni vseživljenjskega učenja

Vse dejavnosti ljudskih univerz je težko zajeti v enem stavku. Raztezajo se od formalnega izobraževanja in preverjanja znanja, prek tečajev, delavnic in predavanj, karnemega svetovanja, do projektnega učenja mladih (PUM), središč za samostojno učenje, medgeneracijskih in medkulturnih centrov in univerz za tretje življenjsko obdobje. Pomembna je tudi promocija vseživljenjskega učenja prek dogodkov, kot so Tedni vseživljenjskega učenja in Parada učenja.

Letošnji Tedni vseživljenjskega učenja so se začeli minuli ponedeljek, do 18. junija pa se bo po vsej Sloveniji zvrstilo 8000 dogodkov, s katerimi želijo Andragoški center Slovenije, ljudske univerze in drugi

prireditelji, med katerimi so šole, vrtci, društva in nevladne organizacije, v ljudeh vseh generacij prigrigati plamen strasti do učenja.

Učenje nam prinaša znanja in spretnosti ter nam omogoča, da smo aktivni in ustrvarjalni na vseh življenjskih in delovnih področjih, poudarjajo organizatorji. Le znanje nam lahko pomaga pri prehodu v digitalno družbo. "Učenje povezuje generacije in kulture, krepi našo demokratsko naravnost. Podpira nas pri skrbi za telesno in duševno zdravje. Zaradi učenja smo (lahko) večino mladih!" k udeležbi na dogodkih 28. Tednov vseživljenjskega učenja vabi Andragoški center Slovenije.

Na Tednih vseživljenjskega učenja bodo ponudniki pripravili izobraževalne, promocijske, informativno-svetovalne, kulturne, družabne, športne in druge dogodke po vsej državi: v podežlju, v majhnih krajih in večjih mestih, izobraževalnih in kulturnih ustanovah, knjižnicah, knjižarnah, zdravstvenih domovih, trgovskih centrih in drugod, kjer se radi zbirajo ljudje. Prireditelji vabijo na računalniške, glasbene, likovne delavnice, na predavanja in razstave, omizja, tekmovanja in izlete, ogledne kmetije, družinske pohode, pokušine, klepete v tujih jezikih, brezplačna testiranja znanj in drugo. Tudi internet in telefon sta med letošnjimi "prizorišči" Tednov vseživljenjskega učenja.

Najbolj izpostavljena skupna akcija celomesečnega dogajanja pa bo Parada učenja - dan učenja se skupnosti. Potekala bo 24. maja na 20 prizoriščih po vsej Sloveniji. Na Primoreškem bo Parada učenja v Postojni, Ajdovščini Novi Gorici in Kopru. "Letos smo se po dolgem času odločili za organizacijo Parade učenja, saj se nam zdi res pomembno, da se približamo ljudem in jim omogočimo, da nas spoznajo," pravi Tina Rožac.

Pri Paradi učenja gre za zgoščeno dogajanje v mestnih in drugih večjih središčih, kjer bodo mimoidoče vabile stojnice, delavnice, multimedijске predstavitve pa tudi strokovni dogodki v bližnjih ulicah in učnih kotičkih. Marsikje bodo potekale spremljevalne dejavnosti, kot so natečaji, razstave in podobno. "V Kopru bo po nekaj letih premora Parada učenja zaživela v Taverni in na bližnjih Ukmarjevem in Carpacciovem tgu. Obiskovalci bodo imeli od 14. do 19. ure enkratno priložnost na enem mestu spoznati več ponudnikov vseživljenjskega učenja s potrditvijo osebnosti, čustvenih in medosebnih spretnosti, izživov večkulturnosti, zdravja, nactrovavanja učenja in izobraževanja do preizkušanja v različnih poklicih in novih spremenitvah, spoznavanja starih in novih obrti ter učenja tujih jezikov," je pestro dogajanje v Istri strnila Tina Rožac. Za dobro vzdušje bodo skrbeli priznani glasbeniki ter številni mladi glasbeni in plesni ustrvarjalci. •

BUČI, BUČI, MORJE ADRIJANSKO! Mesec dni kasneje

Pred slabim mesecem dni sem na tem mestu našemu planetu, našim tlem pod nogami, ob dnevu Zemlje iskreno voščil vse najboljše in mu zaželel boljše prihodnosti. Na nek način predvsem manj človeka.

Sevada ne muno manj predstavnikov človeške vrste, čeprav bi to planetu nedvomno prineslo olajšanje, pač pa predvsem manj tistih človeških lastnosti - beri: pohlep, samovšečnost, egoizem, kratkovidnost -, ki so pripeljale do tega, da moramo varovati planet pred nami samimi. No, zagotovo nam ni treba varovati planeta kot takega, Zemlja bo z nami ali brez nas zagotovo plesala tam med zvezdami še veliko poletej. Pač pa moramo pred samimi seboj varovati tiste planetarne procese in lastnosti, brez katerih se nam in našim zanamcem nedvomno obejajo vroči in nevihtni časi. Časi, ko bomo plesali med sušami, poplavlami, nevihtami in drugimi vremenskimi nevspešnostmi.

In kot da teh ne bi bilo dovolj, se na vseh zemljepisnih dolžinah in širinah spuščamo v oborožene konflikte, ki so prav tako posledica prej omenjenih pohlepa, samovšečnosti, egoizma in kratkovidnosti. "Homo homini lupus est" pravi znani latinski pregovor, ki označuje plenilsko, kruto in nehumano, skratka necivilizirano ravnanje človeka napram sočloveku. Ravnanje, ki naj bi bilo značilno za volkove. Kaj pa vem. Kakor lahko preberemo v zgodovinskih knjigah, bi že v času rimskega imperija omenjeni rek verjetno lahko popolnoma upravičeno spremerili tudi v "Homo homini homo est." Človek je človeku človek.

In danes ni prav nič drugače. Več kot očitno je človek pravzaprav zelo pogosto sam sebi največji sovražnik. Volkovi plenijo zato, da preživijo. Človek že zelo dolgo ne pleni zgolj zato, da bi preživel. Pleni zato, da lahko razmetava. Da se pokaže. Pleni, ker je pohlepen, samovšečen, egoističen in kratkoviden. Da je to, kar volk počne, kruto in nehumano, konec koncev pravimo mi. Kdo ve, kako bi volkovi, medvedi, kitji, tuljni, risi, želve poimenovali to, kar počne človek z naravo, z okoljem in nenasadnje, kar počne s sočlovekom.

Vprašajte nekdanje prebivalce obeh Amerik, vprašajte Afričane. Vprašajte vseh tistih dvainštrideset tisoč ogroženih rastlinskih in živalskih vrst,

ROBERT TURK

ki so na rdečih seznamih Mednarodne zveze za varstvo narave. Vprašajte pravzaprav katerokoli živo bitje, ki je v zadnjih stoletjih stalo na poti "civiliziranemu" zahodnemu človeku pri zadovoljevanju svojega pohlepa. Tudi ta je, tako kot v zadnjem bučanju omenjena človekova neumnost in prosti po Einsteinu, očitno neskončen. Minuli teden je menda bolj kot ne ves svet, vsekakor pa ves tisti zahodni, "civiliziran" svet, spremljal dogajanje okrog kronanja novega britanskega kralja, Karla tretjega. Na kronanje so seveda z veliko pompama pripeljali v praviljnični zlati kočiji in mu na glavo posadili prav tako praviljično dvoin-

Volkovi plenijo zato, da preživijo. Človek že zelo dolgo ne pleni zgolj zato, da bi preživel. Pleni zato, da lahko razmetava. Da se pokaže. Pleni, ker je pohlepen, samovšečen, egoističen in kratkoviden.

polkiško kromo, ki jo menda krasi kar štirinštrideset dragih in poldragih kamnov. Kralj Karel je seveda v prvi vrsti nekakšna britanska maskota, a je hote ali ne hote istocno tudi simbol časov britanskega imperija, časov intenzivnega plenjenja naravnih virov "novega sveta" in podjarmljanja njegovih ljudstev. Časov, ki za te daljne dežele niso bili nič kaj praviljni. Tako kot menda niso za veliko Britancev nič kaj praviljni današnji časi.

Od tod najbrž tudi poziv iz kraljeve palače, da naj bi ljudje minuli ponedeljek, ki je bil na račun kronanja dela prost dan, sodelovali na prvostovoljnih akcijah zbiranja prispevkov za pomoči potrebnih v svojih lokalnih skupnostih. Nad vse človekoljubno. Malo manj človekoljubno pa je dejstvo, da kraljeva družina - tako časopis Guardian - kljub svojemu izemnemu premoženju ne plačuje davkov in tako tudi bistveno ne prispeva k dobrobiti Britank in Britancev. Jih pa nedvomno spominja na čase, ko so siz Nizozemci, Portugalci in Španci delili planet in gospodariti nad živimi bitji na njem.

Podatki o ogroženih vrstah so jasni in glasni. Ogroženih je šestintrideset (36) odstotkov koralnih vrst, sedemintrideset (37) odstotkov hrustančnic, štrideset (40) odstotkov dvoživk, dvajset (20) odstotkov ptic, sedemindvajset (27) odstotkov salcev. Dvainštrideset tisoč vrstam grozi izumrtje. No, to je najbrž zgolj vrh ledene gore. Vrh, ki kaže na to, da potrebujemo spremembo ekonomskega sistema. Ali kakor so povedali na nedavni konferenci o prirasti v evropskem parlamentu: politiko gospodarske rasti je treba nadomestiti s politiko gospodarske in ekološke stabilnosti ter varne prihodnosti. •

